

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 17740

Tarih : 04.05.2026

10/4145

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Yüksek enflasyon koşullarında, mahkeme kararı veya ilam niteliğindeki belgelerle hüküm altına alınan alacak ve tazminatların gecikmeli ödenmesi; kanuni faiz ve temerrüt faizi rejiminin alacakların reel değer kaybını karşılamada yetersiz kalması; yurttaşların davayı kazanmasına rağmen hakkının gerçek ekonomik karşılığına ulaşamaması nedeniyle ortaya çıkan hak kayıplarının araştırılması, bu kayıpların hangi dosya türlerinde yoğunlaştığının tespit edilmesi, mevcut mevzuatın ve iç hukuk yollarının bu zararları gidermede ne ölçüde etkili olduğunun belirlenmesi, mahkeme kararlarının reel değerinin korunmasına yönelik gerekli yasal ve idari tedbirlerin ortaya konulması amacıyla Anayasa'nın 98'inci, TBMM İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

Nevroz UYSAL ASLAN

Şırnak Milletvekili

GEREKÇE

Türkiye’de yurttaşlar, çoğu durumda davayı kazanmalarına rağmen haklarının gerçek ekonomik karşılığını zamanında ve reel değeri korunmuş biçimde alamamaktadır. Mahkeme kararıyla hüküm altına alınan alacak ve tazminatlar, uzun yargılama süreçleri, icra aşamasındaki gecikmeler, kamu idarelerinin ödeme pratikleri ve yüksek enflasyon koşulları nedeniyle ödeme anında önemli ölçüde değer kaybına uğramaktadır. Böylece hak, kâğıt üzerinde tanınmış görünse de fiilî olarak eksilmekte; mahkeme kararının yurttaş lehine doğurduğu sonuç ekonomik gerçeklik içinde aşınmaktadır.

TÜİK’in Mart 2026 verilerine göre tüketici fiyat endeksi yıllık yüzde 30.87 artmıştır. Bu ekonomik tabloda, sabit oranlı veya reel değer kaybını karşılamayan faiz rejimi içinde yapılan geç ödemeler, alacaklı yurttaş bakımından yalnızca gecikmiş bir ödeme sorunu değil, doğrudan doğruya mülkiyet hakkını, mahkemeye erişim hakkını ve etkili başvuru hakkını ilgilendiren yapısal bir soruna dönüşmektedir.

Anayasa Mahkemesi, 16/3/2022 tarihli ve B. No: 2019/22730 sayılı Volkan Kahırlı kararında, mahkeme kararıyla tespit edilen alacağın enflasyon karşısında yitirdiği değer karşılanmaması sorununu mülkiyet hakkı bağlamında değerlendirmiştir. Mahkeme, alacağın uzun süre sonra nominal değer üzerinden ödenmesinin alacaklıya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yükleyebileceğini ve bu durumda mülkiyet hakkı bakımından adil dengenin bozulabileceğini ortaya koymuştur.

Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu, 8/7/2025 tarihli ve B. No: 2024/41763 sayılı Caner Şafak kararında ise özel hukuk kişileri arasındaki borç ilişkisinden doğan alacağın enflasyon karşısında değer kaybına uğramasından kaynaklanan zararın giderilmesi bakımından etkili bir hukuk yolunun bulunmadığını tespit etmiş; mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Mahkeme, pilot karar usulünü uygulayarak sorunun münferit başvurularla giderilemeyecek ölçüde yapısal nitelik taşıdığını kabul etmiş ve durumun Türkiye Büyük Millet Meclisine bildirilmesine hükmetmiştir.

Buna ek olarak Anayasa Mahkemesi, 22/7/2025 tarihli ve E.2024/24, K.2025/164 sayılı kararıyla 3095 sayılı Kanun’un 1’inci maddesini “sözleşmeden kaynaklanmayan borç ilişkileri” yönünden iptal etmiştir. Kararda, kanuni faiz oranının paranın enflasyon karşısında uğradığı değer kaybını önlemeye elverişli bir güvence içermediği belirtilmiş; iptal hükmünün Resmî

Gazete`de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesine karar verilerek yasama organına düzenleme yapması için süre tanınmıştır. Bu karar, mevcut kanuni faiz rejiminin yalnızca teknik bir hesaplama meselesi olmadığını; mahkeme kararlarının etkili icrası, mülkiyet hakkının korunması ve hukuk devleti ilkesi bakımından doğrudan sonuç doğuran bir sorun olduğunu göstermektedir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de 9/7/1997 tarihli Akkuş/Türkiye kararında, kamulaştırma bedeline ilişkin alacağın gecikmeli ödenmesi ve uygulanan kanuni faiz oranının yüksek enflasyon karşısında yetersiz kalması nedeniyle mülkiyet hakkı bakımından adil dengenin bozulduğunu tespit etmiştir. AİHM, alacağın geç ödenmesi nedeniyle ortaya çıkan değer kaybının alacaklı üzerinde bireysel ve aşırı bir külfet yaratabileceğini kabul etmiştir. Bu içtihat, bugün mahkeme kararıyla hüküm altına alınan para alacaklarının ödeme anında reel değerinden uzaklaşması sorunuyla doğrudan ilgilidir.

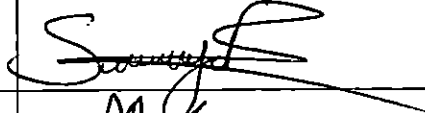

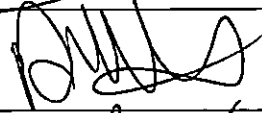

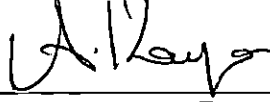

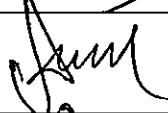

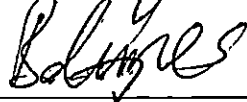

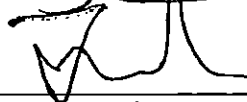

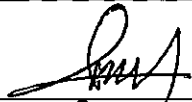

Mevcut sistemde yurttaş, çoğu zaman alacağını tahsil edebilmek için uzun yargılama süreçlerinden geçmekte; mahkeme kararından sonra icra ve ödeme aşamasında yeni gecikmelerle karşılaşmakta; alacağın enflasyon karşısında uğradığı değer kaybını gidermek için ise ayrıca munzam zarar veya benzeri yeni dava yollarına başvurmak zorunda bırakılmaktadır. Ancak Anayasa Mahkemesinin Caner Şafak kararında da işaret ettiği üzere, mevcut iç hukuk yolları alacağın enflasyon karşısında uğradığı değer kaybını etkili, erişilebilir ve öngörülebilir biçimde gidermemektedir. Bu durum yurttaşın aynı hakkı elde etmek için ikinci bir yargılama yükü yüklemekte; yargılama sonunda kazanılan hakkı, ödeme anında eksik ve aşınmış bir sonuca dönüştürmektedir.

Sorunun çözümü bakımından yalnızca faiz oranının artırılması yeterli değildir. Kanuni faiz ve temerrüt faizi rejiminin ekonomik gerçeklikle bağının kurulması, faiz miktarının sözleşme ile belirlenmediği hâllerde uygulanacak ölçütün enflasyon karşısında alacağın değerini koruyacak şekilde yeniden düzenlenmesi, mahkeme kararı veya ilam niteliğindeki belgelerle hüküm altına alınan para alacakları bakımından ayrıca bir "değer koruma farkı" mekanizmasının oluşturulması gerekmektedir. Bu kapsamda, faiz borcunun doğduğu tarih, hükümde faiz başlangıcı olarak belirtilen tarih, alacağın muaccel olduğu veya temerrüdün gerçekleştiği tarih ile fiilî ödeme tarihi arasındaki reel değer kaybının nasıl hesaplanacağı açık, uygulanabilir ve yurttaşın yeni bir dava yüküyle karşı karşıya bırakmayacak şekilde belirlenmelidir.

Kurulacak araştırma komisyonunun; mahkeme kararları ve ilam niteliğindeki belgelerden doğan para alacaklarının hangi oranlarda gecikmeli ödendiğini, bu gecikmelerin hangi dosya türlerinde yoğunlaştığını, işçilik alacakları, kamulaştırma bedelleri, haksız fiil tazminatları, tüketici alacakları, kira uyuşmazlıkları, ticari alacaklar ve kamu idarelerinin taraf olduğu dosyalarda yurttaşların ne ölçüde reel değer kaybına uğradığını incelemesi gerekmektedir. Aynı şekilde komisyon, mevcut kanuni faiz ve temerrüt faizi uygulamasının yüksek enflasyon koşullarında alacak hakkını korumaya elverişli olup olmadığını, icra daireleri ve mahkemelerin değer kaybını gidermeye yönelik mevcut yetki ve uygulamalarını, yurttaşların bu nedenle ek dava ve başvuru yükleriyle karşı karşıya bırakılıp bırakılmadığını araştırmalıdır.

Bu araştırma, yalnızca geçmişte doğan zararların tespiti bakımından değil, bundan sonra benzer hak kayıplarının önlenmesi bakımından da zorunludur. Mahkeme kararının gerçek anlamda icrası, yalnızca hükmedilen tutarın nominal olarak ödenmesiyle sağlanamaz. Hukuk devleti, mahkeme kararıyla tanınan hakkın ödeme anında da gerçek değerini koruyacak mekanizmaları kurmakla yükümlüdür. Aksi durumda yurttaşın kazandığı dava, ekonomik anlamda eksilmiş bir hakka dönüşmekte; yargı kararının etkili sonucu ortadan kalkmaktadır.

Bu nedenle yüksek enflasyon koşullarında mahkeme kararıyla hüküm altına alınan alacak ve tazminatların reel değer kaybına uğramasının yarattığı hak ihlallerinin tüm boyutlarıyla araştırılması; mevcut kanuni faiz, temerrüt faizi ve değer kaybı giderim yollarının etkili olup olmadığının tespit edilmesi; yurttaşların zararlarının önlenmesi ve giderilmesi için gerekli yasal ve idari önlemlerin belirlenmesi amacıyla Meclis Araştırması açılması zorunlu hale gelmiştir.

1	SÜMEYYE BOZ ÇAKI	MUŞ	
2	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
3	SERHAT EREN	DİYARBAKIR	
4	DİLAN KUNT AYAN	ŞANLIURFA	
5	GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT	VAN	
6			
7	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
8	ADALET KAYA	DİYARBAKIR	
9	VEZİR COŞKUN PARLAK	HAKKARİ	
10	ALİ BOZAN	MERSİN	
11	SALİHE AYDENİZ	MARDİN	
12	GÜLDEREN VARLI	VAN	
13	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
14	BERDAN ÖZTÜRK	DİYARBAKIR	
15	ZEYNEP ODUNCU KUTEVİ	BATMAN	
16	CENGİZ ÇİÇEK	İSTANBUL	
17	MEHMET KAMAÇ	DİYARBAKIR	
18	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
19	GEORGE ASLAN	MARDİN	
20	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	